המאסף

חדש סיון תקן

מכתבים שונים

תוספות דברים

על מאמר

מגיד חדשות

הנדפס במאסף לחודש שבט

גם זה מאת

נפתלי הירץ וויזל

אחרי התפשטו נתרן הדברים המעטים שדברנו במאמר הקטן אשר קראנו בשם מגיד חדשות, על חודש קטן או ראשי דברים מדברי הימים עבריה הנמצאת אצל היהודים היושבים בקושין על חוף ארץ מאליבאר בשלחה מק"ק פרנקפורט יע"א לחברת ס"ט ומושיב העתק מלגרת הנאלות שם, שכתב ר' יחזקאל רכב"י בקושין כ"ה תשרי שנת תקכ"ז או תקכ"ח לפ"ק, להקלין המנוח כמה"ר טובי' בועז ז"ל בהגב. ורואה אני שהדברים הלמורים גם משולבות הם עם הדברים שכתבנו במאמרנו מגיד חדשות הנ"ל ומעידים זה על זה, ואם במקצתן אינן מסכימים, אין לתמוה על זה, כי בקדמוניות כאלה כמעט אי אפשר שיסכימו שני סופרים אשר לא ידע איש את אחיו בכל דבריהם, ועל

הקורא להתבונן בכתבי מי שמניחים לדקו יותר, ושעם הפרדס
זה מזה בספוריהם. ובכיוצא בי הלגרת הזאת הבאה מק"ק
פראג, כתובה בקושטין מיד גביר מפורסם ונכבד חיים חמוניס
כבוד ר' יחזקאל רבני ע"ה, על ימים ונכבד, חיים ירך אתי
ה' כבוד ר' טובי' נועו וג"ל, ושניהם לטובה נתכונו, כי
מגמת השואל היתה לעמוד על דברים שרחוי לכל איש ירא ה'
ונמלוהו כפץ, לחפוץ לדעתן ולדרוש עליהן, ומגמת המשיב
הוא להפיק רצון שואלו ולהעמידו על האמת. גם דברים
רבים בתשובת המשיב יהלו אור בעיני הנדרש מאתנו, שהוא
לדעת בדרך ברור ליפות רבים מאתינו ב"י שהגלה שלמשכיר
מלך תשור, עד שנוכל לחקור יותר על הדברים האלו, ואולי
אחריהם נזכה לבוא בתגרות עד מקום שתנוחת, ולהודע
מדברים שיהיו לנו, היש אתם עוד ספרים הכתובים בלשון
עברי, ללמוד מתוכן דרכי הלשון שרשים ושמות ומלין יותר
מאשר יש בידינו היום, ואולי יש אתם ספרי נבואות שנשארו
בידם מימי גלותם, (אותן שנזכרו בקצור ד"ה העבריים הנ"ל
(במשלח קל"ו ע"ב), או עוד ספרים אחרים, גם ספרי
חכמה הכתובים מימים ההם וכל כיוצא בחקירות יקרות כאלו,
על כן עוד שיבואו גם דברי תשובת ר' יחזקאל הנ"ל בדפוס,
עם מיני הערות שהעירנו בדברינו מתחלת האמת, גם להיות
עוד לעזור לחפצים ללמוד ולחקור אחר הדבר הזה בתיוך דרך
ילכו, ואנחנו יהיו פניהם מועדים לבוא על תכונת הדבר.

ואלה הן התשובות של ר' יחזקאל רבבי
על שאלות ר' טובי' ז"ל ששאל ממנו
בעת ההיא, כי ראשית האגרת המדברת
על עסקי משא ומתן שהיו ביניהם אז,
לא הבאנו בדפוס.

— — — — — — — — — —

שאלה א' שנשל מאיזה גולה היינו, תודיע למכ"ת
מגלות בית שני תוב"ב שהיה בשנת ג"ת
כ"ח ליצירה (שהוא ג' אלפים ת' מאות וכ"ח כי החמת

פ' פסוטה / מספרו ק' מיות בחלק ד"ת דתיקנכר כמודע) היא שנת ס"ח לעולרים / כאן כמו עטרת לפים תכסיס ונסיס לארץ מליבאר / ונתייסבו כד' מקומות שמש כרנגינור / פלור / מדי / פולוטא / ורומס היו בכרנגינור הנקרא מאנודירא כשנת ג"כ קורין שינגלי / והיא תחת ממשלת מלך הנקרא שירם פירימאל / ונתן להם מן שירם פירימאל ושמו תריוי ברמון חקים ופרנשמות בעם של נחשת הנקרא שעפידא בשנת דקל"ט ליצירה (ר"ל ד' תלפים קל"ט) היא שנת שע"ט לעולרים למנהגם ולגדולתם / והיו שם יהודים כמו אלף שנים תחת ממשלתו / והגדול שבהם נקרא תו תדיר שיריאנדר מפלה כלומר שיח הרוח / ושם שם גדול שנתן שירם פעריאמל ובלותו הומן שניתן להם שיבעדא / הגדול שבהם היה יוסף רבן / ושם המלך לפופו חילק כל הארץ מליבאר לח' מלכים שהם בניו ובני בחורתו . ואנני שולח למעבת נוסף שלו / של העם נתנת לידע בבירור . ונקיימנו היהודים בכרנגינור עד בוא פורטוגיזון למליבאר / וכיון שמצו פורטוגיזום ולקחו כרנגינור היו להם למכשול ולפוקה / וילחו מהם ובאו לקושין בשנת השכ"ו ליצירה / ומלך קושין נתן להם מקום לבתים ולבית הכנסת סמוך לפלטין שלו כדי להיות להם לעזרה / ובשנה הנ"כ בשנת השכ"ח ליצירה ע"י ד' יהודים חכמים גדולים / שמואל קסטיאל / דוד כוליאל / חפהים בלח / יוסף לוי / ומדיין היו בגלות מפני פורטוגיזום שלא יוכלו לילך בחקינו ולא למחייתם לילך במקומות שלהם / והיו להם לרוב רכוש / על שכאו מולונדום (ר"ל האלענדר) נחקרה דעתם / ובשנה הששה כיון שבאו מולונדום לקושין / ירדו ויבאו במלוי ח' / והיהודים היו משרתים ומוכנים להם כל לרכם / ומחייה / ובקוך זה היה היום עליהם ומרד בין מלוכה של מליבאר ומולונדום והרג מולונדום את מלך קושין / וכשביל זה ברחו ויבאו לוכה שבה כרנגינור / ואח"כ ילאו פורטוגיזום עם תכסי מליבאר בחכסם ובחמתם / וטרפו כל השוק ובתים ובתי כנסיות

של היהודים בשביל שנתנו מחיה לחולונדום , ובשנה
החמרת חזרו וכתו חולונדום לקוסין ובתוך ימים מועטים
נמסר החומה לחולונדום , ומיום ההוא נתו כל היהודים
שברחו ונתיישבו במקומם , וכיון שמסר המפתח של
החומה ליד תדמירחל כתן גזר היה עמו כה"ר סם טוב
קשטיל והוא היה נשיא בחוקו הדור , לבל נעוותינו
לותם המשפחות כבר נפטרו בלי נזע , ונשתרו מתי
מספר לבד , ותח"כ בתו מד' פנות עולם , מן תשכנזי
ומן טורקיה , ומן תימן , ותדונו תבי כה"ר דוד
רחבי מן חליפו , ועכשיו יהיו בין הכל תנו פה קוסין
כמו מ"ס נתים (ר"ל פאמיליען) ותחד בה"כ , והיינו
שקעים ונתים עם תנשי מחליבאר בעור חולונדום ,
ועכשיו כמו עשרים שנה , ממלה של מחליבאר הכל
היו תחת מלך טרוינבור , ותדונינו חולונדום נכח
עומים רצונו , ומפני מה אין תני יכול לפתוח פה החיך
היה ירידה ותת לתדונינו חולונדום .

שאלה ב' שבא אם יש במחליבאר עוד קהלות וכו' ,
תודיע למע"כ תנו הנקראים יהודים
לבנים יש קוסין כמו מ' נתים , ותחד בה"כ כנ"ל ולא
יש עוד בכל ארץ מחליבאר , תבל יהודים הנקראים
שחורים יש בשנה מקומות , קוסין יש כמו ק"ן נתים ,
וג' נתי כנסיות , ועוד בעיר שנגד קוסין הנקרא
תנסיכימהל יש כמו ק' נתים וד' נתי כנסיות , ועוד
משם ה' פרסאות לצפון עיר פרעור , ומשם יש ק'
נתים , וח' בה"כ גדול , ומשם ת' פרסה לצפון עיר
טינוע , ומשם נ' נתים וח' בה"כ , ומשם ד' פרסאות
לצפון עיר מלנ ומשם נ' נתים וח' בה"כ , ובדרום עיר
מטוס ומשם ל' נתים וח' בה"כ , ערטור מ' נתים ותחד
בה"כ .

שאלה ג' שבא ג' מיני יהודים לבנים ושחורים
וכו' תודיע למכ"ת , תנו נקראים יהודים
לבנים , שהם תנשים שנתו מארץ הקדושה תו"נב ,
ויהודים

וליהודים שקורים שחורים , שם שנעשו במלינאר מן גירוש ושחרור , לגבי דינם וחקם ותפלתם הכל כמותינו , לגבי אין אנו לוקחים נשואם ולא נותנים להם כי גר בגד יהי , וכל עבדים שאנו קונים , כיון שניתן להם שחרור , מתחברים עמהם , ועי"ז הם רגיש , וכלם בעו"ה תחת דגרינו שאם יהי' להם איזו דין , לריכים אנו להשר ולחרון להם , ובמנהגם יש הפרש נוגע לדין , ולכישאם כמו מלינאר , ורובן אין נוהגין במלות תפילין ומווזה ובפדיון הבכור .

שאלה ד' שאל על מנהגי תפלות וכו' לודיע למכ"ת , מנהגינו הכל כספרדיים , ומעט מן האשכנזים , ונעשה ג' ימים טובים , וזה ברור שאנו חון לארץ , וכל ח' ימי חנוכה שאחים יותר מכל החרלות וכן בפורים משנכנס אדר עושים שמחה ורקוד , וקאמעדיע עד י"ן בו וחכ"כ נכנסין להלכות פסח .

שאלה ה' שאל אם ים תלמוד וכו' לודיע למכ"ת שים אתנו תלמוד בבלי , שאנו מן אמשטרדם ומן ווינציא , לגבי תלמוד ירושלמי לא רגילנו בה , כי אם לקוטים בתוך עין יעקב , ויש הרבה ספרים מדרשות ותשלות ותשובות ישנים גם חדשים .

שאלה ו' שאל על איזה פוסק וכו' לודיע למכ"ת הפוסקים שאנו נוהגים בה , שם הלכה פסוקה של בית יוסף בשלחן ערוך , לגבי יש איזה הלכה שנהוגים כמו ר' משה מיסרלש לחומרא .

שאלה ז' שאל אם יש בתי מדרשות וכו' לודיע למכ"ת , בתי מדרשות מועטים הם לגבי מלמדי תינוקות , וסיפוק נותנים מן הקהל , עד שילמדו הלכה בשלחן ערוך ורמ"א , וחכ"ת מי שירלה ללמוד יותר תלמוד או ספרים אחרים , אם יהי' בתי חון הקהל ילמד , ואם לאו הולכים לגבי מלומד בשבתות ובעתים המוזמנים ולומדים עמו .

שאלה

שאלה ח' שאל אם יהודים במלכות פינלנד וכו' לדון / יודיע לאדון / שמענו מפי אנשי שמועה במקום טארטאריה שיש בני ישראל / אבל יש קראים ויודעים בעיר לשון הקודש / ואיש יודע בזה /

שאלה ט' שאל אם יהודים בטיבעט וכו' לא נודע לנו זה איש / אבל יש יהודים בערי הודו במקום הנקרא ויז"פור / ונקראים שם בני ישראל / ונפוצים בכל ערי מארחטא וגם תחת מוגו"ל ויושבי אהלים / מהם אנשי יקר שעושים סחר / ומהם אנשי חיל ולוחמים יודעים שום דבר כי יש פרשת שמע / וגם שומרים יום השבת / וכמה פעמים הלכו חכמים להדריך שומם וללמדם ולא הצליחו / ובא אחד מהם לקושטן / ויצב ד' עניש ולמד תורה ומעט חקים והלך / ושמענו שהוא עכשיו רב שלהם ומדריך שומם מעט מעט בדרך יהודים / וכפי השמועה שם יהיו כעשרת אלפים נפשות /

שאלה י' שאל על עשרת השבטים וכו' / אין נודע פה / כי הנו בתוך העירות סוף תחיית ומפה עד סוף תחיית שהוא כאבן כומירי מ' פרסאות לבד •

שאלה י"א שאל אם יש היום כאנשי יתן נתן וכו' / נודעת כיון שהיו בכרתגינור / עשו הרבה חבורים / וכלם כיוצים וחרוזות / וגם היום חכמות וניתיבנו ונאבדו / ומה שנשאר אנשים לקלקם / ואשלח שוחט כדי להפיק רצון אדון / ועוד יודע למכ"ת / שאיך במדינת תימן יש הרבה יהודים / מכפר מודח עד לגעת מהלך ח' ימים / ובכל כפר וכפר יש הרבה קהלות / ונגעת הוא מקום מושב מלכים / ושם יהודים כמו אלף נפשים / י"ו בתי כנסיות / ויש שם חכמים גדולים / ומקובלים וחסידים / אבל בתוך גלות ישמעאל / שלא יוכלו ללמוד עשרה ומשפחת / ועכשיו ג' שנים קם מלכות אחד רע ומגורע / והעלים עליונות / שגנו בתי כנסיות גדולים / ונתנים גבוהים בלי רשות /

ונשו והרסו ח' בתי כנסיות / וגם לזה נתיש / והניח
לת כה"ר שלם ערוקי כ"ץ נבית אסורים ליקח ממנו ממון
רב / והוא זקן מן פ' שנים / וגדול ליהודים / והניח
לותו בבית אסורים י' יהודים ולת"כ נתקדש המלך
והוליך לותו / אבל עדיין בל מקום הסירום לת ניתן
רשות לבנות / וגם מלגעת מהלך י"ב ימים הנקרת
נעדפ / ויש שם יהודים / על ב' ערים יושבים / על
הר אחד יש ק"ן בתים וה' בתי כנסיות / ועל השני
ים ק' בתים וג' בתי כנסיות / ועל השלשי ים פ' בתים
וג' ב"כ והם בני תורין / לת יש עליהם שום עול / כי
אם לובשים כמו ישמעאלים שחרטם / וגם מגדלים שער
ראשם / ויש בהם חכמים רבנים וכלם בעלי מלאכות
ויש אסרון פרנסה להם / והם תחת מלך הנקרת נדן
והוא מושל על ערים וגבעות / וגם יש מדינות על שפת
הים שמש מסכנ / ומשם מלך יוסף על הים כפר
נאחר ושלשי נעמן / ויש משם יהודים הרבה / וגם ב"כ /
והם בני תורין אין בהם שום עול מלכות כ"ת אסרון
פרנסות ומלכות נדו ג"כ / ותת ארצות בלם קרובים
לשלרה ולפירסית המודעים לכם / וכמו שמודיע לגזע
יקרים של מע"ת בני מודיע גם מגזעי אחר הגון ה'
לשרת למעלתו כי בני הבכור תלוק רחבי נר"ו / והשני
משם רחבי נר"ו ושלשי דוד רחבי נר"ו ותת תחת אסתר
רחבי ויש להם בנים ובני בנים ה"י לעד / ואני לבד
נותרתי בי ה"ה לשרת לאדון / ובכן תלוי בקידת תפיס /
ובנשיקת כפיס / לתת עלינו היום ברבה בני דיים /
כי דומיס קהלה .

קוטין כ"ה לחסרי שנת אז ישיר לפ"ק .

כה דברי מהוכך ומוכן לשרתו כל ימי חיי הנעיר

יחזקאל רחבי .

הערות

תשובת השאלה הראשונה ראוי להתבונן בה, שאם כפי הנראה סותרת מה שכתוב בקלור ד"ה עברים הנמלטת בקוסין, כי בה נאמר (דף ט"ו) שאנו היהודים מערי המגול לקוסין, והיהודים שבערי המגול יצאו בזמן ההשקט עד שנת אלפי' ליצירת מלרים, ואם כן הם מגלות שלמנאסר מי' השבטים כמבואר שם, ומציב התגרת לומר שהיהודים בקוסין הם מבני גלות בית שני, לזה בכך כלום, ואף שוף דברי לים תמונים המציב הוה מלבד שמסכימים בכמה דברים עם הדברי' שבקלור ד"ה, גם מחזקים לומן מאד, שבמעט לי תקשר עוד להסתפק בדברי שניהם כי דברי תמונה הם, כי לך תפשר כי עט שקר מזה ועט שקר מזה יכתבו גם שניהם דבר אחד המתאים מכל לד. וכמו שנזכיר מקלמן. האחד, כי המציב לומר שנשנת ד' אלפים קל"ט ליצירה שהיא שנת שע"ט לעמיס נתן להם להיהודים תקים ופרנסתות בעת שלא נחשת הנקרחת שעפיעדא, וכן בד"ה שלי קוסין נאמר (שם קי"ג ע"ח) שבאשר עבר כוש התימה על היהודים שבארץ מגול, שבעים ושתים משפחות הלכו לארץ הודו שהיא מאליבאר וישבו שם, ומן ההנסה השמיעים שהנהנו שם, יבין הקורא כי שני הענינים מסכימים זה לזה. שנית הד"ה. לומר ג"כ ואדוני הארץ שערם פערימאל קבלום בטוב לבב ויחנם ברשיונותיו אשר הוחקו על שתי לוחות נחשת והם עד היום הזה בקושין, וכן ממש דברי המציב התגרת. שלפיש נעל הד"ה לומר כי רחם לשבעים ושתים משפחות שנשטו למליבאר, שמו יוסף רבן, וכן לומר המציב התגרת באותו הזמן שנתן להם שעפעדא הגדול שברהם היה יוסף רבן. ומכל זה נראה כי נאמנו הדברים משני סופרים שלח רחו זה לת זה, רק כי המציב התגרת לומר שאנו לקוסין מימי גלות בית שני כמו עשרת אלפים נפשות, וכאמו שלם מחות שנה לחרי כן נתן להם השטפעדא, ואין זה כי אם מפי השמועה, כי הכותב לינינו מזרע גלות משור, ולא מורע הבתים הראשונים מבית שני, שהרי הוא עלמו לומר שאח"כ (שהוא קרוב

לזמנינו) באו לקושטין מד' פנורה עולם מן אשכנז ומן טורקיא ומן תימן ואדוני אבי כהר"ר דוד רחבי מן חליפו (שהוא לחלב סמוך לעכו) ועכשיו יהיו בין הכל פרה בקושטין כמו מ' בתים (פאמיליען), ואם לא רצה ולא דבר כוכב המגרת עם כני בניהם של מנשי הדור הראשון, כמו שאמר הכוכב בעלמו שבראשית המפתח של החומה ליד אדמיראל פאן גיטץ היו עמו כה"ר שם טוב קשטיאל והוא הידה נשיא באותו הדור, אבל בעוונותינו אותן המשפחות כבר נפטרו בלי זכר ונשארו מהי מספר לבד, ואם הלכה הראשונים הלכו לעולמם, והחדשים מאשכנז ועור"קי ותימן הישנו שמה, ממי יוכל הכוכב לקבל כי הראשונים שנתן למלינאר היו מצוה בית שני? אבל הדעת נותנת שמקלת מד"ה העברית שהיקה נמלאת ביד היהודים הראשונים שנקושטין המפשטו בקרב האשכנזים והספרדים היושבים שם עתה, וממנו נודע להם מה שהודיע משיב המגרת הנ"ל, וכפי הנראה אין בידיהם ספורי דברים על הסדר רק מה שמעו ממנו ומה שרמזו להם ועיר שם זעיר שם. והדעת מסכמת עם ספור קלור ד"ה שאמר כי כאשר עבר כוס החימה על בני ישראל שנמשלת המגרת, שהיה הלפים לאחר יציאת מצרים נסע הנשיא יוסף רבן עם ע"ב משפחות להודו או למלינאר, ולפי מתן שערות פערימאל דברי שלום ואמירות החקוקים בעם הנחשת, שהיו כדברי משיב המגרת שכבר היו שם יהודים עשרת אלפים מבני ס"ח לעמים, על מה בעתו לגור בארץ, או מיד נגלו מיד יושבי הארץ? גם אין להבין מיד מעט רב כזה לא נשאר גם אחד בימי כותב המגרת, כי הוא עם תרבעים נתיב שנקושטין כפי דבריו הם חדשים מקרוב נתן מאשכנז מתורקי ותימן, ועל פשחוריש אשר שם אמר שמן עבדיה לא מבני ישראל המה, ואם כן לא נשאר בין וגבד מעם רב כוה בארץ, וכל זה רחוק מן הדעת, אבל כפי קלור ד"ה קרוב לומר כי שנעים משפחות שנתן למלינאר, נוקמן ישבו פה ומקלת פה, כמו שרשם משיב המגרת מקומות רבות שגרו שם, וברוב הימים אין עוד מגזעם איש יודע בעיר קושטין, וכשכנסו חכמי המלמדים את העיר זה רכ"ה שנה

נמלאו

נמלט מס תרבעה מנסים גדולים שמואל קטנה / דוד בלילת /
תפרים נלח / יוסף הלוי / ואין ספק אללי / כי אלו הין
משרית ישרא ומגוע גדוליהן שברתו ביום ועם מתחת ממשלת
המאנגל וגמלטו במליבאר / כי מערי חשכנו ושוברקי מי תפסר /
שהרי קודם שבאו הפורטיניזי ומנסי האללאנדי למליבאר /
לא היה זאת הארץ נודעת על נכון בחירפת / וחיך יבואו
שמה / וזלתי שנאמר כי בזו מס מגלות מנסי בית שני שבארץ
תימן / וגם זה רחוק / וכן אין ספק כי מגוע היהרים האלה
ואחיהן הנכבדים שנמלטו מארץ המאנגל / ועוד ממשפחות
אחרות שנסעו אחרי כן מממלכת זהן המאנגל / להמלט על
נפשם בארצות המליבאר כאשר נמלטו מס אחיהם / נשארו
רבים בארצות ההם / אבל אינן נודעים למשפחות הנזכרים
והעורקום שהעתיקו מס קרוב לזמננו / שמעו ר' יחזקאל רבבי
כותב הלברית / וגיד גוע תמונים אלה שנמלטו ביום ועם מארב
המאנגל / ים הד"ה העברית / שממנו רשמי הדברים שהעתקנו
במאמרנו מגיד חדשות / ואילו היה בחירפ"ת אין חכם לב
וחוקר נאמן מבני עמינו לו מן העמים / בדור שנו בת קוסין
מחת יד האללנדי / שהיו עמהם לו ארבעה רשמי ישראל
שזכרנו / מה נקל היה לו לשמוע מפיהם חדשות רבות שאנו
למחים לשמען / כי בלי ספק היה בידיהם דברי הימים שלהם /
אך לא בעבור זה תאבד תקותנו בענין זה / כי השכל שופט /
כי עוד נמלטים בארץ הודו הגדולה והרחבה הנה והנה רבים
מבני ישראל שהן מגוע בני הגולה ההיא שהגלה שלמנאסר מלך
אשור / ורק מידם נבקש את הדברים שנשמעו בלתי לדעת
תומם / שבהיותם מן הגולים בזמן בית ראשון / בעוד מקדש
ה' וכניתו בישראל / ולא היה בימיהם חרבן כולל ואבדן גמור /
ולא היתה הארץ לשממה / ועריה לחרפת גם / רק שהגלום
מלך אשור מארצם והושיבום בערי מלכותו וביניהם היו
גדוליהם וחכמיהם / נשאר גם גדלת ישראל / ומדת נביאיהם
וסופריהם / שהיו רושמים קורות העתים שעברו עליהם ועל
ישראל ועל כל ממלכות הארצות / וכמו שרמזנו במאמר מגיד
חדשות / וכן קרוב הדבר שהלכו עמהם בגולה מחמדיהם
וספרי נביאיהם וחכמים שהיו עד ימיהם / ונשארו ביד גדוליהם /

וכמבואר במאמר הנ"ל . לית כן גלות יהודה בימי נבוכדנצר שהיתה בלחץ ובחמה ובקלף גדול , לית אתעתא כן שחק כל השמים , אז נתקיימו כל התלה והקללה הכתובים בספר תורת ה' , כי לפי' סרסים הוגלו לבבל וביניהם גדולי הדור ונביאים ורוב המלוכה , הורד כבוד המון בבל , ובהלמן עד עפר הגיעה , והלשון הטהור הלח שהיה בידיהם עתה נשתלשלות לאחרות עלה לחתי , וכמו שהקדמרו על זה גדולי הדור בהוה , כמו שכתוב בספר נחמי' , ומתו ושלך יד ישראל הולכת ודלה , שהנ"מי כי בקרב ה' , חת עמו למלחת שנאים שנה לחרבות ירושלים . היה בכל בלוק העתים , ותחת יד תדוניס זרים , פרס יון ורומי ותחת יד מושלים קשים מקדמנו כמו הורודום וזרעו , וזרוע ה' לח עלינו נגלתה בעתים ההם , אין עוד נביא ולח לים הרוח , גם פרחה בהם נרעת המינות ופרוד הדעות , למדו זרות רבות מפלוסופי הגוים אשר בביניהם , וכמו שכתבנו בפרושנו יין לבנון בפי' ועשו פויג לקורה , ובפי' משנת חבעליון חכמים הזהרו בדבריכם שמח תחונו חובת גלות וכו' , ואפילו הלכות התורה שהיו מוסרים בשיחי הדורות לתלמידיהם , גם בהם נברה השכחה עד שבימי תלמידי הלל ושמאי נעשה קורה בשתי קורות , לית קס מהם לים מניד לדק כותב מהרים מניח ברכה לזרע יעקב מודיע קדמוניות וקורות הדורות הרחוקים מיום ברות תלהים אדם על הארץ עד דור כותב הספר , להבינם העלומות שבורי התורה והנביאים הקדרים , גם לית ספר מוסר ולח ספר חכמה , כי מימות הנביאים האחרונים עד דור שקם בו רבינו הקדוש וחבר משניותיו , שהוא לערך זמן גם מאות שנה , לית נשתר לנו ממנו ספר ומכרון דבריס מאחד המעוררות , או מאחד עניני שכל שרחוים להפקד על ספר , וזה לנו הלות כי מיום בית קדשנו ותפארתנו היה לשריפת לש בפעם הראשון , החל הגלות הסר הזה שנו נתלדלה יד ישראל , ולח חדלה הברה הוחת גם דור אחד , אפילו בכל ימי הבית השני , ונמשך עד היום ועד יבוא ה' לשמחנו בשובו לציון כימי קדם . והטעון הוא מתגלגל והולך בחומתינו כל ימי הגלות , שמרוב רפיון הלב לית היו בנו סופרים כותבים ד"ה

מן הקורות אשר קרונו עם העמים אשר בתוכנו בארצם, לא
מקי בתוכנו במדינה ומדינה, ולא מחין בתוכנו לגור בה, ולא
מרשיונות שרי הארץ שהתישבנו בתוכם, ולא מן הקורות
שקרו לותנו בתוכם, סוף דבר הכל כובד על המהומה הרחשונה
יוסי גלותינו מעל אדמתינו ביד מלך בבל, לו תבדנו כל תקן,
ותין עוד הלב על מכונו, עד יסוד ה' לרחם עלינו, ואם
כן תבין מדעתך כי תין לסמוך על קשובת ר' יחזקאל רבבי
שאמר כי בתו יהודים לקוטין מגלות טיטוס בשנת ס"ח לעמים,
ומתין לו ולמשפחות הגרים שם שבתו מחדש לשם מתשבתו ועורקי
לדעת בקדמוניות כתלה, הלא תבשי בית שני שבתו לקוטין
ביד אחר החרבן כתבו ספר ד"ה מתחלת בואם שם,
וסופרי ד"ה המשיכו דבריהם עד היום, דבר שלא עשו כל
הגולים מכל המשפחות שבבבדות שבתו לבבל וכל ערי המזרח
ולארצות היונים ולרומי וערי תשבתי, כל זה תין להתמינו,
ותילו נמלת ספר ד"ה בוא בקוטין, היה הנביר ר' יחזקאל
מזכיר אותו ומעתיק ממנו דברים, אבל העיקר נראה כדברי
קצור ד"ה שבעתק מד"ה עזרית אשר היה ביד היושבים
הראשונים שבקוטין שבתו לשם מארצות היותנל הגדול, ולהם
תין שארית פערימתל החיריות על טבי נחשת, ותלה
המשפחות כעת לרוממו, ובלי ספק מבניהם עודם בערי הודו,
ואבותיהם היו מעשרת השבטים מגולת שלמנאסר, וכמו
שבארנו דבר בטעמו במאמר מגיד חדשות, ומאותו ד"ה
נתפשטו דבריה והגיעו ליושבים עתה בקוטין, ועליהם סמך
משיב הלגרת, ורובי דבריו אמת ונדק, גם שמות הגדולים
שזכר, והערים שהתישבו בהן, ומה שקרה לותם עם תבשי
פורטינגל מיום בואם לתוף מלינבאר, ואח"כ עם תבשי
האלאנדע במלחמתם עם הפורטוגיזי, הכל דברי טעם ודברי
אמת, וגסהם נודעו להם מד"ה המצרית שביד בולי השבטים,
כי הם הע"י שהוליכם הגם לארץ אחרת רחוקה מגולת
אבותיהם, והם התובדים בארץ אשור, וכמ"ש במאמר מגיד
חדשות, לא עבר עליהם השממון הגדול כאשר עבר עלינו,
ועודם למודים בבבודם ברחמון לרשום קורותם על ספר,
ולהיות אבשי שם וגבורי חיל, וכמו שקראם מן הספור הקטן

על הרבעה הגדולים שמאדו לימין תכני השלשלאות שבספר עטיה הקטרת .

תשובת השאלה השניה והשלשית בענין היהודים השחורים , לית בירורא , שאם אין שם יהודים לבניש אז יהודים מורע ישראל כי שם הרבעים פתמיליען , אתין כל העבדים השלו ע"י חרות ושחרור ? והוא עצמו מונה בשם מקומות השמוכים לעירו לערך שם מאות פתמיליען ? ומי יודע כמה וכמה יש בערים וכפרים הרחוקים ממנו , ובילדותי בבר שמעתי מיורדי ימים להודו המזרחית כי קולונ"יען רבים של יהודים שחורים נמלטים שם , ומי יתמין שהם כלם משוחררים ממתי מספר שנקוטין ? ומי הם העבדים השלו , השלש השיגדיאלי יושבי הארץ , וכשיעם הרוקים בהבליהם , איך יעזבו כלם דבר וידבקו בתמונת ישראל ? אבל נראה שהם כלם מורע ישראל מלומן שעבר עליהם כום חמת המלוך הגדול , שברוב ימים שכחו התורה והמלוה , ולא נשאר להם כי אם המילה ויום השבת ויה"כ , וכמ"ש במאמר מניד חדשות , ואחר דורות נתבלבלו ובאו למלינפאר ונמכרו מקלתן לעבדים , וכשמלאו שם יהודים שומרי תורה ומלוה , שנו בלב טוב לרבי אבותם ומקיימים גם הם המלוה , ועושים כפי הדינים שלומדים מן היהודים השכנוים והתורקום היושבים בקוטין , אלא שמקילין במלות ואין להפלא על זה , ויושבי קוטין החדשים אינן יודעים הקורות השלה מה שעבר על גלות שלמנאסר קחת ממלכת השמרון , ולכן השחורים השלה בעיניהם מסופקים מחשבים לעבדים משוחררים , גם מקנאים עליהם ואינן ונתחתנים עמם , והנדכאים השלה גם הם עמם אינן יודעים קורות הדורות הראשונות , ומאין באו , שהרי גם היהודים שבמדינות אירופא אין להם ספרי יחס וסדר דורות וספורי קורות אבותיהם , ולכן עיון היהודים השחורים צריך לחקירה יותר גדולה ולבירור יותר גמור מאשר חלק לנו הנכבד ר' יחזקאל ע"ה בתשובתו .

על תשובות השאלות ד' ה' ו' ז' אין אנו צריכין להאריך הרבה , כי בדינת יושבי קוטין השכנוים והתורקום

ומורקום, שכך היו מנהגיהם בידיהם, ובפרט נדלה מתשובותיו, וכבר הזכרנו בהגהותינו במאמר מגיד חדשות שעולמים מתירופא לקוסין כל מיני ספרים.

ודברי התשובה על השאלה השמיעית שם יהודים במלכות סינית, גם זה דבריו תמוהים, כי אמר שמעתי מלכתי תמוהה שבעולת'ריות יש שם בני ישראל, שאלישם קרויים ויודעים בעיר לשון הקודש. לנו נראה כהבנתו לומר מגיד חדשות כי יש יהודים בסינית, וגם ספרי העתיק מעידים על זה, וזה היו חדשים בה לנגד עיני ספר שבחות רבי אברהם הלוי שנלח שע"ר שלמון הגדול קיור קום לאחדי לעיר שע"קין רחם ממלכת הקיסר בסי"נית, וזה שהר"נלל מאמנ"ל שהלך שבחב שעק"רעטעיר שלו, מכל מה שחזרע יום ביומו בימי ביזקם שם, גם מזכיר מה שראה מעיד הארץ וממנהגי היושבים בה, ועל תמונתם תמר לערך בלשון זה (כי בעת כתבי זה, אין הספר לפני ידי, ולכן שם הספר פלא ממני), וכמדומה לי שהיה בתמנחסדלת שנת 1722 לעמים, והוא סופר נאמן מגיד מה שראו עיניו, ומשיח לפי תומו), המלך והשרים וגדולי ארץ מתנהגים בחל המיוחד, לבל המון העם יעבדים גם לפסילים, ומלבד הלא יש שם מעשים מבעלי תמונת היסמעלים הנרים בה, ומבני ישראל שבאו לסינית זה שם מזה שנה עם העתעלרין שהם מערביים לסינית, והנה זמן שיש העתעלרי שבין היבוית לסינית, ומזה הדרך הנכון לבולי שאור שהוזכרו בשרי מדי, ומשם נסעו דרך פרס לגוזלרלטי ולעתעלרי שהיא מערבית לסינית ולפונית לאינדוסטען, וזה כדברי מגיד הנזכר, ומה שאמר שהן קראים ויודעים בעיר לה"ק, גם זה אמת, שבכותן מגלות עשרת השבטים היו יודעים לה ממנה וקלמוד שבידנו, לבל ים לשם תורת מרע"ה והנביאים וכפי הקורה והמנהג כפי קבלתם בעל פה, ועל זה היה הקושיא, שם אפשר לבוא עד תכונת דבר זה, ויודע לנו מה ספרים, ועל פי זו דרך קבלו מלכותיהם שמירת הקורה והמנהג.

ותשובת השאלה הקשיעית, שהזכיר שם יהודים בערי

הודו הנקראים בשם ויוא"פור (שהיה במלכות הגדול הנקראת דעה"ן) ונקראים שם בני ישראל ונפוצים בכל ערי מארק"ט (שבפלא מחוז גווארקטי שם העיר סורקט) / וכמו שאמרנו במאמר מגיד מדעות) וגם תחת מקבל ויושבי הפלים / משם תכסי יקב שעושים שמן / ומשם תכסי הול / ואינם יודעים סוף דבר כי אם פרשת שמע וגם שונאים ביום השבת / כל זה מכוון ומתאים עם דברי קלור ד"ה שהעתקנו / שמוכר בו (שם דף קמ"ג ע"ב) שבשנת אלפים ומאה ליציאת מצרים / נאנסו בני ישראל שבמלכות המאגול לעבוד את האלילים / ואשר ישאלום מאיזו עם אתם / ישיבו בני ישראל נחנו / ואף כי נשכחה מרוב ההורס שובתים את השבת ואת יה"כ ומלים את בשר ערלתם / ודוברים שפת עברי צח ונכון / והרי הממת מסכים מכל לר / וגם קראם מספור זה ממתם מה שאמרנו למעלה כי הגולים הראשונים ממלך אשור לא נפלו במורך לב ונשמון כמו הגולים בהרבן בית הפקדתנו / כי אע"פי שהם תובדים בארץ אשור עוסקים במלאכות ועושקיל /

ותשובת השאלה העשירית / על דבר עשרת השבטים לפי שהם / שאמר לין נודע פה / כי אנו נכוך העיירות סוף מסייל וכו' / ואמת כי קושין בכוף הודו ממוך לאי סילון שהיה הקרומי / וארץ הודו הולך משם ללפון יותר משלש מאות פרסאות / אבל אמת אני שלח עליה על לב יושבי קושין כי השחורים זוכרו בשאלה ב' וג' / והיהודים זוכר בשאלה ח' היושבים בשערטאריה / והיהודים זוכר בשאלה ט' היושבים בוועזאפור ובערי המארטאי / שהן הן מבני עשרת השבטים מן הגולה שהגלה שלמנאסר מלך אשור / ורגלים הרבה ים לדבר / ותוכר מעט / בחלק שהן מדברים בלשון הקדש / ולולו שם מגלות בית שני / לין במורח ובמערב בלפון ויש מכל אבני גלותנו מדבר לא בלה"ק כי אם בשפת עם ועם שהולכו ביניהם / שהבר עלה ערב רב בלשון הקדש בשבל קודש שהגה בית שני / ולא היתה עוד שפה ברורה לנו כמו בימי קדם / שבית שלין בידיהם משנה ותלמוד וכיולא / ולולו בלו מגלות בית שני / היו בספרים הללה בידיהם כמו שהם בידי בפולות יהודה ובנימין

בכל

בכל מקומות מושבותם / שלשית מי שביח הגולים הנזכרים
בהלה למרלות דמוקות כתלו המוכרים בתשובה זו / עד גבול
סינה ונערי המרחטי / וידוע כי הגולה שבגלה טיטוס קיסר
בתו לקלכסנדרי ולמלכים ולבבל / וקיסר בשתרו בת"י ובמקומות
הסמוכות להן / וקיסר ומרביתם בתו למירו"פ בכל ממלכותיה /
לת כן הגולה שהגלה מלך תשור הם בתחלה לערי מדי שהן
לפוגים במלכות פרס / ומשם בתו בדרך יער לערי המרחטי
ולעתרטתרי הנמשכת עד סינה / ולכן הם מדברים עד היום
בשפת ארץ ישראל שהיא לה"ק / שיקו דור אחר דור משדי
חמס / ולת נשתנשה בפיהם מעולם / ולכן תע"פי שהנשך
ממושל זדון לכפור בתמונתם / ואין תורת ה' אתם / גם
ברוב ימים שכתו התורה והמלוה / ולת נשתר בידיהם כי אם
תוח דם הבריון ושבת וי"כ / לת שנו לשונם שנולדו בה ושלמדו
מנעוריהם מפי תכותם ותיהם • ולכן אין בידיהם / גם בתוכן
שנשתרו בדת ישראל / כי אם ספרי המקרת / לת ספרי
המשנה והתלמוד / שלת היו בימי הבית הראשון / אבל בלי
ספק יודעי' כי' התורה והמלוה / ועושים כפי קבלתם • ולולי
שהיודוים שבערי מתרחטי ובשתר מדינות הודו ובעתרטתרי
המערבית למלכות סינה הם מגולי שמנשסר / ליפוח הם כן
יהיו התוכדים בארץ תשור שזכר בכתוב / ואין תשור ידועה
עד היום / והיא הסי"ריה המתפשטת למזרח העולם למדי
ופרס והודו ? ושהלה זו לת תבבד על הסבל המתפאר
בקבלותו / ושמת בלבו שהוא לים הם שהינו יודע מבנות
העולם דבר / וולתי הרחוב שהוא דר בו / כי הוא יענה מה
זו שהלה מי יודע כמה מדינות יש בעולם לחרי הרי חשך
ומעבר ליש שנשתקעו שם / לך שפתי חכמים יורו דעת / כי
בהיום נודעים גבולי התרלות כמעט כלם ויושביהן ומנהגיהם /
ולחי לפשר לנו למלות מחוו רחוי למושב בני חדם שיהנו הם
הגולים ההלה עם רב כמוהם שנים רבות ודורות רבות מבלי
ידוע מהן דבר לכל ממלכות התירופי / וולתי ארץ הודו
ושתרטתרי ושינה שנגלו לנו מקלת מענייניהן זה היו מעות
שנה מעת החלו חניות ממלכות התירופי ללכת שמה / והן
התרלות שהדעת נותנת שבתו לשם מערי מדי בדרך יער / וכי

אין אלו יהודים ? אחר שרבים שהתקנו בין הגוים במלכות
המגול , ומי יודע בשאר המדינות מה עמו לפם , וכן פס
יהודים מארץ ס' הר הקדם , גם מאחיפם בני יהודה ובנימין ,
כי מיום שהפריחקו מאתנו למדינות הרחוקות בארץ אשור ,
לא שמענו דבר מהם , ולא פם ממנו , על כן מרגע ברחותי
קלור ד"ם זה אשר ליהודים בתוך מלינאר , המו מעי עליו ,
כי נחליתי על שבר בית יוסף , ואמרתי תולי ים תקוה לבות
על ידי כן לעמוד על ברור הדבר . זה החילי לדבר ולעורר
לב בני ישראל על הענין הגדול הזה , על שבר בית יוסף ,
שהתעוררה נפשי עליו על ידי קלור ורחצי דברים מד"ם
עברית הזה , שבא לידינו מידי חכמי העמים הדורשים על
תכונת הארץ ועל יושביה ועל קורותי , ולולי כי זה שלש
מאות שנה שגדילו הפורטוגי"ז לעשות בחניות קו המשוה
ולסוב קלה דרום (קאפ דע גוטח עספעראנצע) וללכת דרך
מורח עד מלינאר , ואחריהן ההולאנדי שערכו גם עמהם
מלחמה , לא היו נודעים לבעלי תירחפא עד היום תכונת
המדינות האלה ומי יושביהן ומה אנהניהן , כי פס מעט מעט
תערובת אחת מעט בשקר רב . גם מאז ואז ההולאנדיים לפס
עד היום , אע"פי שספרו והעידו כי יש גם גס יהודים ,
היו לנו כחלום , ולא ידענו דבר ברור , ולולם קלורי דברים
מד"ם גדול שביד היושבים במלינאר שהתקנו במאמר מגיד
תדשות , פס החלו ללבן ולברר הדברים בדעתנו , ועדיין
הרו הדברים קושים ואין מבושלים בנו , מטעמים שבתבנו
במאמר הנ"ל (פס קנ"ו ח' ב') , ולולם התשובה היקרה הואת
מר' יחוקאל רבבי הנדפפה עתה , היא המחזקת ומעמדת
כל מה שנמצר בקלור ד"ם הנ"ל , כי אחר שלח רחה בעל
התשובה דבר מד"ם הזה , ובכל זאת מוכיר בברור גמור מענין
היהודים שבערי הודו ומארקטי ובארצות המלגול ובטארטאריי
ומעשיהם ועניניהם ממש ושוה לדברי קלור ד"ם הנ"ל , רק
שלא ידע לאחר הדברים כהונן , ולפשוט עליהן בפלנו , וחשב
שהן מבני גלות בית שני , אנחנו שים לפנינו קלור ד"ם זה
המגלה לנו שהן בני ישראל מגלות שלמנאסר , ובהתחברות
לזה השכל היטב הנשוע בחלם , מהמתנו שהדברים מתקבלים

על דעת כל איש היודע הכונת התורות ומנהג יושביהן / כמעט נחשבהו לדבר ברור שאין לחלוק עליו / גם על ידי התשובה הזאת סרה קלונקנו ותמיהתנו על נכבדים בעדתם העושים מקנה וקנין עם אנשי קוסין / שלא נחלו על ספר בית יוסף / ולא נקנו לב לשאול מחמירים על זולת הדבר הגדול הזה / כי בזמת יזכור תלהינו זאת לעובה לאיש ירא את ה' / נפשו בעוד קלין / מחותני כבוד מהר"ר עזרי' נועו זי"ל / כי זה יותר מעשרים שנה שהחל נתוש לבנו על כל מה שרצוי לשאול ולדרוש בענין זה / ועל ידי שאלותיו זכינו לתשובת הגאון המעולה שהיה בקוסין ר' יחזקאל רבני זי"ל / שעליה תנו דורשין ודנין כפי כחינו / להעמידה בחמת על תלו :

ובתשובת השאלה העשירית / שהנעתי היתה לקנן כפי יכלתו ספרי חכמות ופיוטים שנשתרו בתרך מעשה ידי היהודים שיצאו בגלות בבל"ג / לית תוכל דבר על זה / עד תרתה מה המה כי אם הספרים מן היהודים החשובים שיצאו בכרכינור קודם שבאו הפורטוגיזי למחליפתר זה שלש מאות שנה שמשם הנשיאים שוכר ר' יוסף קשטיאל וחבריו / היה נרתה שהם מגולי אשור / ודבר יקר יהיה לרתות מלאכתם וספריהם מכמה טעמים שנקבצנו בממרנו מגיד חדשות / לבל נהיות מיד הנאים מתשבנו וקורק"י / הרי הם ככל מעשה החכמים שבגלותינו זה :

ומה שהודיע האיש הנכבד הזה לריעו בהגיע / כי במדינת קיימן יש הרבה יהודים / לא"נ רחק מלכות יעמ"ן / יש בה קהלת מיוחסת / והעלילה שהעליל המלך על היהודים ושוסיב את הגניר שלש ערתקי כ"ן בניה התשוריס / ושיש במחוזות ארץ קיימן יהודים שאין עליהם שום עול מלכות / ומתנהגים על פי עצמם / כל אלה הדברים אמת ואמונה / וגם מערש רחיתי לנרתה זו של ר' יחזקאל רבני / כבר הודעתי במאמר מגיד חדשות (דף י"ח) כל הדברים שכתב ר' יחזקאל רבני בשם הסופר הנאמן קאפיטען ניב'והר / וגם הסופר הזה נתן ענין העלילה של המלך על היהודים שנלח"נ ושהרס מקלת מבותלי בתי כנסיותם / ושנתן ר' שלש ערתקי בניה

התשוריס

כאסורים / אחר שהיה מפקידין הנאמנים שניס רבות / וגזל
ממנו ממונו / ואח"כ נתחרט ממה שעשה והוליאו לחפשי /
ושהות דבר עם הזקן הזה / והעיד עליו שהות לית מס ויסר /
סוף דבר כל דברי ר' יחזקאל פה אחד עם דברי הסופר נ"ע /
ואין עדות יותר גדולה מזה / כי נכון הדבר / שהסר ניבור יצא
מקשטנתינא בקלה הלפון / ור' יחזקאל גר בקוסין סמוך לענגל
סרטן / ולא רצו זה לזה זה מימיהם / וכיהם כתבו בשנה
אחת / והכל שפה אחת ודברים אחדים • וכבר הערנו במאמר
שניד מדשות (עמוד י"ח) כי היהודים היושנים עתה בקיסן
בעיר הממלכה לתנע ובשאר ערים וכפריה / וגם אשר יבנו בה
לפני שם מהות שנה לינן מחוקן של גלות אשור / שגלה
שלמנאסר לפורת"ות מלך תימן מנחה כנוכר בקצור ד"ה
שהעתקנו / כי כבר בימי סורודום הגלוס מלך תימן / וילכו
לגור בתינדסטאן לכל אחיהם בפונט ובגוזפרטאו / אבל הדרים
שם אחרי כן / מגלות בית שני שם שכחו לשם ממדינות
הסמוכות לערב"ית / ואולי מקנת מן היהודים הדרים במחוזות
אחרות בתימן יותר דרומיים ושלין עליהם עול מלכות העמים /
אשר שהן מורע עשרת השבטים מבני בניהם שגלה שלמנאסר
מכחה למלך תימן וכשובנו מארצו הלכו להם למחוזות אחרות
לדרום והתישבו שם / והשם יודע •

מדברינו יוצא כי חומו קצור ד"ה שהעתקנו במאמר מניד
חדשות / יש לחוש לדבריו / ואין דברים הסורחים
בחוור / אבל יש להם יסודות נאמנות שיסמכו עליהן / ותשובת
ר' יחזקאל רבני שלח ידע מד"ה זה נותנת לו עוד קוקף וקיוס
ולכן מי שים בידו יכולת לפקח על הדבר הזה / עשה יעשה
ויהי ה' עמו / והדרך הנכון להשגת המבוקש הזה / הוא ע"י
שרי ורשני הקומפתניען בתינגלנד ובהולנד ובצרפת ובשוויץ
ובטעימרק / שהם הם יעשו הטובה הזאת לתת פקודתם בידי
רשני הקניות ההולכים לשם לחקור על הדבר הזה / ולדבר עם
שרית היהודים עם חכמים נבונים שים בידם עוד ספרים /
הנמים בדעתן שהות ועוזקור / בכמה וכמה מקומות על חוף
הים שהיים לשם קניות מלבי תיכופה / להפיק מהן דברי טעם

ודברי אמת , שעל ידיהן נעמוד על אמתת ענין זה , יסיה דבר גדול לכל בני אדם , כי תולי על ידי כן ישיגו חדשות מדורות קדמוניות , שלא נגע בהן יד סופר הדיוט מעולם , וכן במלכות רוסלנד שמלחים קראוזנשטן שלהם בעבור משא ומתן לפעקינג עיר ממלכת סינא , אם ידרשו אם אחרי היהודים הגרים שם בלי ספק כעדות השעקרעטער שזכרנו למעלה , יפיקו מהן חדשות ויספרו להם גם מאחיהם הגרים בשערעריא החפשית שהיא לצפון מינדאסטען , ואפשר שעל ידי כן יגיעו לידינו ענייניהם וספריהם ככל אשר דרשנו עליו במאמר מגיד חדשות (שם דף קנה ונ"ע) . ובזה נשים קצי למלין בפעם הזאת , עד ירחב ה' לנו על ידי הודעות יותר רחבות , וה' יקבץ נדחינו מארבע רוחות השמים , ויסיבנו אל אדמתינו להשתחות לפניו בהר הקדש בירושלים . אמן .

2

תפלה לשופט

בבקשו פני ה' טרם ישבו למשפט

אנא אלהים שופט צדק ! רבוא רבבות ברואי חלד מידך יוצרו , כלם בחכמה עשיתם , בצדקתך תרעם , ובמשפטך תנהלם . כלמו בכח שמת בם יגבירו , ובעוזם יתאמצו למצוא השקט מאוויי נפשם והפיק די מחסורם . ומאהבתך את האדם אשר בראת בצלמך , אמרת לו : היה נגיד ומצוה על קניני הארץ , כל שתי תחת רגליך לרדות בו כחפץ לבך . לא בכח ולא בגבורה תמשול בבהמות הארץ ובחיות השדה , כי—אם ברוח פי אשר אצלתי עליך , בבינה אשר הנגתיך תרדה בהם , כלמו על פיך יסעו ועל פיך יחנו .

האדם הזה בהישיר את דרכו לפניך ה׳ אלהים בשמור אורח תבונה ׳ והטות אזנו לשמוע אל החקים והמשפטים אשר שמת לפניו ׳ ישכיל ויצליח בכל אשר ילך ׳ כי שלום בחילו ושלוה בארמנותיו ; אך בטורו מדרכך אלהים ׳ ובאטום אזנו משמוע לקול תבונות ׳ ירד מרום מעלתו ונמשל כבהמות נדמה ׳ יבטח על זרוע עוז ואומץ ידו ׳ ישלח כף מעול באחזת ריעיהו ׳ וכואב יטרוף נחלתו ׳ כצפעוני ישך בעקב אחיו עד יעיר רוח קנאה ׳ ריב נקם ושלם ׳ ואז לחם שערים ׳ ואתה אלהים בחפצך את השלום ׳ חזית מקרב העם אנשי חיל ושונאי בצע ׳ ותשים המשרה על שכמם לרדוף צדק ושלום ׳ אליהם יבואו דברי ריב ׳ על פיהם יקום כל דבר ועל פיהם יצא משפט איש ואיש להצדיק את הצדיק ולהעביר ממשלת זדון מעל פני ארצך ׳ גם אותי עבדך חזית ה׳ אלהי ! נתבחר בי לשברת על כס משפט ולהורות את עמך לרעת בין צדק ורשע ׳ ישר ועול ׳ את הדרך הטוב בעיניך ואת אשר אוינו טוב ׳ הנני נכון לעבודתך אלהים ! יהי נא חסדך עלי ׳ טוב אתה ומטיב למדני חקך ׳

אל דעות ה׳ ! לך נתכנו עלילות הדריכני במעגל ישר להבחין בין העול והצדק ׳ רבות מחשבות בלב איש ׳ אולי תתחפש העולה במסוה היושר ׳ ותקצר כחי מהביט אליה ; אתה אלהים רואה ללבב ׳ גל עיני ואביטה נפלאות ׳ למען אדע משפט צדקך ׳

בקרוב אנשי הריב לפני ׳ שים נא מחודך עלי וחנני ׳ לבל יראוני כאיש אכזר ויחרדו מפני ׳ ולא כאיש מורך לבב ׳ למען ייראו מפני וישמרו מדבר שקר ׳ בערכם לפני דברי ריבם ׳ היה עם פיהם לבל יכשלו בלשונם ׳ וידבר איש אשר עם לבבו ; פן ירעדו מאימת דין ׳ ובתמהון לבבם יוציאו

מלים אשר לא כן , ואכשל במשפטי לבלתי הבחין בין צדק ועול , בין שגיאה וזדון , ואצדיק רשע , וארשיע צדיק . עת דונם יחד הסר ממני כל יצרי לבי המטים את בינת האדם עקלקלות ; רוגז ורחמים , כעס וחמלה , קצף וחנינה בל יפגעו בי , פן אשגה בפקודיך .

עשיר ורש , נגיד ונקלה כי נפגשו לריב ריבם , העבר עיני מראות בהדרת פני העשיר , לא יבהילני רעיון דוממותו , ולא יעורו אבני משכיתו את עין שכלי , שורה נגדי תמיד , כי עושה שניהם אתה ה' . גם בהביטי אל הרש אל תתן למס לבבי , ואל יכמרו רחמי עליו , פן בסרתר תשחדני דלותו , וברחמים אעזוב צדק , ותהי לי לפוקה .

שמרני אל ! מכל שגיאה , לבל יכהיש במאזני משפטי , לא אהבה ושנאה , לא בצע כסף , לא פני איש , ולא דום לבב ; בל תניחני לשפוט למראה עיני , פן אסכל , ולא אשען על בינתי לבד , פן אתחכם הרבה ואשומם . לא אצדיק איש בעבור צומו והתקדשו , ולא ארשיע ריעו בעבור סורו מדרך הזה , ואל יעירני רוח נקם לנקום נקמתך מאיש עוזב את דרכך ה' אלהי , כי המשפט לך אלהים , אתה תשלם לאיש כמעשהו , ואנכי אדם קצר הראות וחדל הדעת , מה אנוש כי יהרם לדרת לעמקי לב , לדעת את אשר ירא אלהים ואת אשר איננו ירא ? אך אתה ה' ערוב עברך הבינני ואצרה משפטיך .

חזקני אלהים , ותן כח בנפשי להתעלם מבשרי , אם בני יליד ביתי יריב ריבו עם ריעו , יהי נא בעיני כאיש זר לא ראיתיו עד הנה , ולא אחוס על כבודי להרשיעו אם כן משפטך . אך בצדקו נגד קמיו , הרחב בנפשי עוז לעמוד לימין צדקו , ולא אגור מפני איש , ולא אבוש משנינת לצים ,

אשר יהפכו משפטי לאמור : בני הוא על כן עזרתיו · העבר חרפתי אשר יגורתי ואתהלכה ברחבה , בידעי כי משפטיך דרשתי : יהי נא תמיד משפט איש נכר כמשפטי , ומשפטי כמשפט איש נכר · יהיו דברי אנשי הריב חרותים על לוח לבי , לבל יפול שמץ מנהו בקומי להכריע בין צדק ועול · והסר מעלי תרדמת העצלה , לבל אדחה את דורשי משפטי בלך ושוב · ופקח עיני להשגיח על כל אשר תחת ידי ; פן יקרה אסון במלאכת ריעי , ויהי דרך משפטי צלמות ולא סדרים , וחטאתי לאלהי· הנני נכון לעבודתך אלהים ! יהי נא חסדך עלי, טוב אתה ומטיב למדני חקיך ·

ע—פ ·

3

ת ש ו ב ה *)

לריעי כאח לי ר' אהרן בן—וואלף , שלום ·

על שודע השאלה אשר שאלת בספר אשר בקרבם אמה יושבים ומתי התחילו לקרוא להם שמות אשר לא מבני ישראל המה , הנני מגיד לך שכבר קדמך בשאלה זואת אחד מחכמי העמים , ואפס קצת מדעת אתכם זה רמות באתכנך באמרך : והסבה למה שהרגילו בני ישראל לקרוא שם בניהם ובנותיהם וכו' , ולדעתי הסבה היתה , אחר שאמותינו נגלו למדינות אחרות , והוכרכו ליסח ולקח עם אנשי הארץ ההיא , על כן לא רצו לפרוש את עצמם מהם לפילו בענין השמות , ולפי שלא מלאו נחלה מקום לתת לבניהם שמות המאורעות (גלענגהייטם נאמן) לקחו להם שמות מחיות ומעופות ואחרי כן אסמוכהו מקרה , וזהו תקיבב שאלתך אשר שאלת :

מדוע

---

*) עיין בתקופה זאת לחודש אייר ·

מדוע נשכחו שמות התנאים והאמוראים ממנו ? "כי ברשונה היו יושבים בני ישראל במדינות בבל ואשור היו רוב שמותם נלקחים משבטי הארץ הסיח / אבל עתה זרים המה אלינו / ותחתם עמדו שמות העמים במקומות ובמדינות הללו .

אך בזאת הקשית לשאול : איך ולמה נתנו מחירם שמות הקדושים כנהוג בימינו אשר לפעמים רחוקים המה משמות הלועזים כרחוק מזרח ממערב ? ידוע קדע לחי יקירי ! כי גם אנכי חקרתי ודרשתי בענין זה כבר ימים רבים / גם אנכי עמלתי לדעת כוונתם / אבל בכל העמל אשר עמלתי לא יכולתי לבוא עד תכליתם כי יש שמות בקוטינו אשר שמם הקודם לזר נחשב בעיני כמו השם הלועזי פיישל יקרא בשם נתן / השם ליפמן יקרא בשם הקודם יום טוב / גם בקיצור שמות נגדרה השתתף הלשון אשר הורגל בקוטינו / עד שלא נוכל לבוא עד קצה כונתם בלתי עיון היטיב מאוד / ואציגה לפניך שם אחד לדוגמא : זנוויל . לדעתי לא שהוא שם אשכנזי / מכל מקום אחר העיון נראה כי מקור ומחצב שם הזה במדינת פולין / כי אנשי אשכנז מבני עמינו אשר נשבו לורגלן לשם / בלבלו שתי הלשונות (הלועזי לומר לשון אשכנזי ולשון פולנית) יחד / וידברו מלות אשכנזיות כדרך לשון פולנית . והנה האשכנזים לועזים לא שם שמואל בשם Samuel / אבל אנשי פולין בלבלו את השם הזה / כי כפי חוק הלשון בניהם / שם יהיה שתי הנעות סמוכות וחבורות / יגיעו רק האחת (דער מנדרי זעלבסט לויטר ווירד מין מיין איטלויטר פרוואנדלט) דרך משל השם Paul ידברו השם Pa—vel ושם כן לא פה אחת אשר ידברו האשכנזים זאמועל / ידברו האשכנזים בפולין זאמו — וועל / ומרוב מהירת המבטא החליפו אחרי כן השם נמון / כי הקוטיות הללה בקל נחלפו זה בזה / ועל ידי כן היה השם זנוויל בקוטינו / ולא תרחיב בזה / כי ירחקי כן תהיה כמלחק בעיני ההמון אשר לא חקרו ולא שמו על לבם מעולם לעיין בסנועות בני האדם ובדרכם . ואולי גם שמות פיישל פאלק ודומיהם נתיחו על דרך זה . ורעה עוד מזאת שפעמים נראה בנדור השתתף השמות / כי רחה אחי גם רחה השם מיכל / הלא

נער וקטן יודע שמות שם המלוכז מן שם הקודש מיכאל ,
ובכל ושם קורין לומו לש"ת ולכל דמה שבקדושה בשם יהואל !
מכל מלה הדברים תרחה אחי אחיאסר לפעמים לתת שכח
הגונה ורחויה לכנויים . אך מלכי השיבך ריקם ולמלחות
רשונין וחפציך , הנני חטוה לפניך בה אינה שמות מעטים ,
ושם ייעיבו בניניך לומיף ידי שניה לקנן אחת אחת עוד שמות
העמים אשר הורגלו בפיהם . ואז יודע אולי יתחזקו גם אנשים
אחרים אשר להם יד ושם , ויבקרו את הכוכרות והנעלמות ממני .

אברלי מקום הולדו במדינת שוויץ , כי שם הוא הוא
מורגל עוד במדינה הזאת בין העמים , ולפי זה
מקורו שם לועז , ולפי הדמיון במבטא בכוהו בשם אברהם .

אייזק מקום הולדו במדינת ענגלאנד , כי הלועז משם
יצחק בשכבו הוא איזאק ובקצי בריטאניען ידברו
בחטועה אי כחכועת אי"י שלנו . וכן השם איצק הולדו
בשכבו , כי דרך מבטא השכבנים בפרמנקן ובשומבן לחלוף
זי"ן , שם"ך לו בל"די , ושם כן תחת השם איזאק , היו אומרים
איצאק , ומרוב המהירה השליכו קוף ק' ואמרו איצק . ובעבור
זאת שמו בלה"ק כרחוי יצחק .

אנשיל לדעתי מקום הולדו בשכבנו (אבל משחתו בו על ידי
מבטא כנהוג בקוכינו) והוא נגזר מן השם השכבני
היען אנזהעלם *) , אשר מורה על היה נגזר חיל , והעבריים
השחיקו את השם הזה , וקראו במהירת המבטא אנשיל ,
ואיזה משם השחיקו עוד יותר וקראו ענזיל ולכך שמו הקודם
אשר לפי שכחוב חלל ברכת אשר : נרזל ונחושת מנעליך ,
ופי' רש"י ז"ל שתרגו של אשר היתה מנעולה של ארץ ישראל
וכו' . — ואם יהיה השם אנשיל נגזר מן השם ליעזלקי
אנשעלעך

---

*) S. Idiotikonsammlung in Aus .

אַגשעללאָ / לפי ידעתי מדוע נתנו לו השם הקודם אשר ? *)

בונים מורכב מן שתי תיבות ונריך להיות באָנאַנים
(וואהלגעהט) / ובענבור זאת שמו הקודם
שמחה .

בענדיט מקום הולדו בליטעליק / והוא התרגום מן שם
הענדי ברוך .

בערמן ופעמים גם השם בער יקרא לפ"ת בשם ישׂשכר /
ונחמתי לפי מלאתי שם הזה דוב אצל יששכר כי שם
שם הנהמה חמור / ומדוע נתחלף דוב בחמור / ובענבור זאת
לחשוב לפי כי מלת בער מקורה מהתיבה התשכנזית היזנה
(בעהרן / טראגן) / על כן שם הענדי יששכר / לפי שנכתב
בתורה יששכר חמור גרם וכו' ויש שכתו לשנוי .

גוטמן או גוטקינד כמוהו בשם טוביה / לפי שרצו כי
טוב הוא על כן נתנו לו השם הזה . והדין עמך לחי
נמה שנתנה בשם געטשליק / לפי ידעו עצם השם הזה
ותרגומו / על כן נתנו לו השם חליקים תחת עובדיה .

הירש או השם הירץ (אשר נשחת ע"י המבטא הנכונה
בתוכינו ונתחלף הצין בצדיק) / יקרא לפעמים בשם
נפתלי על שם המקרא נפתלי אילה . וכן יקרא לפעמים
וואלף בשם בנימן / לפי שכתוב בנימן זאב יטרף .

זלמן מקורו בעדינת תשכנז / כי בשפת תשכנזית היזנה
מורה קידת זאל : היינ / גליק . ולכן יקרא בשם
הקודם שלמה שהוא נגזר מן שלום שתרגומו גם כן היינ /
גליק וכו' / ומטעם זה יקרא גם השם זאלקינד בשם שלמה .
ומנם לפעמים יכנה השם זלמן בשם העברי משלם / לדעתי
השבה לזאת היא / שבני תשכנז החליפו כדרכם הוי"ן בצדי"ק /
וקראו תחתו צאַלמאן / ועל כן זה שמו אשר יקראו לו בשפת

ענר

---

*) שמעתי מפי היזנים בשם הרב המפורסם מוה' יהונתן מפ"ד דלה"ו ז"ל מקר
ודרש לחד השמות הנהוגים בתוכינו / ונתן טעם לשם תשעל או עמיל /
משום דומה לתיבה תשכנזית תוזעליט / והעבריים ידעו בפיהם תיזליט / ועל
כן שמו אשר / לפי שפתוב מאשר שמנה לחמו . והכותב יכתב .

ענר משלם , כי הוא לשון תשלומין , ואל יפלא בעיניך הדמיון הזה כי כהנה וכהנה תוכל למצא לך .

זעליגמן , יקרא בשם הקודם יהושע כי תרגום של ישע בלשון תשכנזי , הייל זעליג , אבל אחת נפלאת בעיני מה שקורין זעליג , אשר בוודאי שם קצר הוא מזעליגמן , בשם יצחק . ואולי כתיסד השם הזה על ידי שנה תחרת , דסיינו שהיה שם לבני הבן הנולד ילחק , ושם לבני גם הבן היה זעליג , ובניהם מתו בעת אשר נולד הבן , ועל כן לעשות רצון האב ורצון הבן כמנהג בתוכינו , היו נותנים לבנם שם החול כזה ושם הקודם כזה , ומי יודע אם נתהוה מנהג זה וכדומה כמה שמות בתוכינו ובשר הערת לחי יקירי גם אתה במכתבך אלי כוחת .

זיסקינד השם הזה יקרא לעולת לתורם בשם אלכסנדר ובאמת השם זיסקינד הוא התרגום מן השם אלכסנדר , אבל לא ידעתי מדוע קדום אמרו לשם אלכסנדר , הלא אלכסון יוני הוא ואינו משפת העברי ? ואלה כאשר אשר קרה לשם טודרוס אשר הערות עליו במכתבך כן קרה לשם אלכסנדר , הרימו את שניהם לה' ויהיו קודם ונוודעי הדין עמך שם שבינו וחקרו היטיב אחר הלשונות , לא היו נוהגים לשם כלל שמות כאלה , אך זאת יפלא בעיני אף אם נודה שלא היו יודעים תרגומי השמות מכל מקום בוודאי ידעו שהשמות כאלה דרך דמיון טודרוס אלכסנדר , הינם נמצאים בכל בתנ"ך , כי ויל קרי בי רב הוא , ואם כן מדוע הניחו לקרוא את שמות האלה לעבין נעין וקדושין ום"ת ודומיהם ! — מן השם אלכסנדר נתהוה השם סענדר , ואולי מקורו בתשכנזי כי כן בין העמים רגיל השם סאנדער , והעברים בלבושו וקורתים סענדר .

זעקל שם הנקטן (דימינוטיוום) מן השם הלועז איזאק , כי כן דרך וחוק הלשון שם יקטין דבר מה , להוסיף בסופו אותיות ליין , ובשפת אידוש מדינות בתשכנזי , ובפרטות אצל העברי יוסיפו רק האות ל"ד , ואם כן היה מן איזאק , איזאקל

ליזאקל / ולפעמים יצליכו עוד התנועה ברחשונה ועל ידי כן נתהוה השם הזה / ולכן שמו הקודש יצחק • וכן מירע להשם יוול / אשר מקורו מן השם יוסף •

יעקב הוא שם אנגליטער"ש והוא התרגום שם העברי יעקב כי בחשכנו חומרים יאקאב / ואנשי בריטאניען ידבר תנועת אַ כתנועת אָע על כן נתהוה השם הזה • והשם הרגיל בקוכינו יאקב הוא נגזר גם כן מן יאקאב רק בשנוי מעט כאשר הערוה לתת שהעברים ימירו הפקח בקמץ / סוף הדבר על ידי בלבול וערבוב נתהוה יעקב יאקב מן השם יַעֲקֹב •

פיבש השם הזה נלקח מן לשון יוני והוא Phoibus והשם נלחקו על הארץ יקרא כן / ובעבור זאת יהיה שמו אשר בו יקרא לעלות לקורא אורי / לך לך ולעיני מדוע הוסיפו על השם הקודש הזה עוד שם תרמי שרגא ? כי תרגום של אורי הוא בלשון תרמית שרגא • וגם מדוע הרימו קולו קודש לה' ? מה בין לשון תרמי ובין שאר לשונות ? סוף הדבר שרגא בעיברית לא מהני •

קויפמן יכונה בשם משלם כי הסוחר אשר יקנה דבר מה מרעהו בשלם מחירו כסף • אך לפעמים יכונה בשם יקוהיאל ולא ידעתי טעמו •

קלמן הוא שם הנגזר מן השם יון קלונימוס כאשר הערוה כבר במקומך וגם הוא בחרו שם יון לעשות לולו לקודש •

הנה לך נחת אחי המעט אשר חקרתי ודרשתי עליו עתה / ואם ירחיב ה' גבולי אוסיפך לך כהנה וכהנה • וה' עמך כנפש אחיך ואוהבך

דוד טעאדאר •

אגרת

שלוחה אלינו

אי — תקין לפ"ק

אל תדוני בעלי חברת שומרי הטוב והתושיה, שלום !

בחבורכם היקר מעשה תלמוטיכם אשר הולחתם לאור מדי חודש בחדשו ראיתי, שגורתם תומר לנסיס עין בקורת על כל ספר וספר אשר ילא מתחת מכבש הדפוס, לחקור ולדרוש על טיבו ומהותו, ולרוחות אם כניס דבריו אם לא. ומה מאוד עלץ לבי ברחותי תומת לבבכם, ויותר משפטכם לא הדריקם ולא נשתתם פני כל, כי כאשר הסלמתם להמתהלל בין יושבי קבל*) כפעלו, כן השבתם בגמול ידיו להמקדם בניס המדות**), כי כל חפלכם וכל תשוקתכם רק להעמיד האמת על תלה, ולהסיר ממנה כל דבר אשר יעמוד לשטן לה. על כן תדוני היקרים ! התחזקתי עתה גם אני להעתיר דברי תליכם, ולעורר לבבכם על ספר חדש אשר תקרוב בת לידי, תולי על ידי דבריכם הנעימים אם תשימו עין בקורת עליו, יפקחו עיני המחבר הטוב הזה, וידע כי עירום הוא מדעת ולא בינת תדש לו.

זה ימים תחדים בעברי ק"ק פראג לשוב לביתי ותלין שם לילה תחת ויקר בידי הספר הזה, וזה שמו אשר כתוב על פניו :

עמוד השחר כולל תכמות עצומות
עם וויכוח גדול מתכמי איתן.

ויהי כקראי בו שניס ושלשה עליס עמדתי משתאה ומשתומם, כי ראיתי שכל דברי המחבר הזה בטעליס תלה נגודים המה תמו, והעתיקם תות בתוך מספר הנחמד ראשית למודים אשר

---

*) עיין במלפף תקמ"ט, לחודש ניסן.

**) עיין במלפף לשנה זאת בחודש תבר.

חסר חובר מן חבר לחברתכם היקר ר' ברוך לינדויח • ולא
מינה דהם תפילו לוח לחת (מלבד המלות התשבחויות נשתמ
לגריעותא בלשונו המגומגם / כי כן חמר המחבר הזה נעבל
שטערנר תחת נעבל טעטרי / וכן פאעלער שטערן תחת
פאלאר שטערן / וכדומה) וכחסר עשה נעל המחבר ספר
נית המדות לסרב ר' נפתלי הירץ ווייל נר"ו כן עשה
הנגזה הזה לחברכם הנזכר / גגב ילידי שכלו ויחמר בני הם חסר
חכן לי אלהים • חפם נכל זחת החרשתי כי וכרתי המקרח במשלי:
אל תבוזו לגנב כי יגנוב למלאות נפשו כי ירעב / וחולי
להרבות נלע כסף ומלחות נפשו כי ירעב / עשה המחבר חת
הדבר הזה / וחולם לחר עברי על כל הספר עד תכליתו וקרחתי
בו גם חת הדברים חסר יצחו מבעו המחבר הזה / לח יכולתי
עוד להתאפק ותשליך הספר פחות הערך הזה מעל פני בחימה
ובקלף גדול • כי חי חנכי לח שמעתי רעיוני רוח ודברי
הכלים מעדת שכורים ומלהקת משתגעים כחסר רחיתי פה
כתובים על ספר בדיון • ונולח ירחתי כן יהיו דברי רוח הללה
לליכם לעורח נלחיתם נשוח חומס / הלנתי חיזה דברים
מדברון / לך חת זחת לח חוכל להסתיר מנגד עיניכם ולהחזות
נחוניכם / כי בוודחי כל השומע שחוק יצחק / והיח / מה
שכתב נספרו (דף כו' ע"ח) כחסר ספר הכסיל הזה מחכמה /
חומר הזה הלשון : נם ילדתי שמונה הלה חכמים מחוכמים /
אריסטון / סאקראס / אפלטון / פלאטא / צענא / פענעלאן /
אנקפגארס / פעדאן • לח חוכל לעמוד על הדברים הללה
נלתי המלח שחוק פי • לך זחת יפלח בעיני מדוע לח מנה
הסכל הזה נם תריסטחלס / כי כחסר שחשב חפלטון ופלחטא
לשני חנשים שונים / כן יחשוב תריסטו ותריסחלס לשני
גופים ! נם מדוע לח חשב הים ריבו קורפינקו הפרוסי"
כמו שחשב פענעלאן הנרפתי בין חכמי יון ? חפס כבר חמרתי
שלח להרחיב בשגיונות הנזה לבלתי היותי עליכם לטורח /
על כן לחרים מזה ואספרה לכם חנשים יקרים ! חת חסר
שמעתי המקרה חסר קרה לו ביום הולדת חת ספרו • כי
טרם תכלה לחשוב נלבי על הדברים הללה ויבוח נלי לחד מן

מלבבי ומיודעי ומקחל לומנו על טיב ומספט הלים הזה , ויען לומי כדברים הללה לאמור :

המחבר הזה לים נער ובחהל כסילים ינוח ושמו שמעון קרומנויא מקומבי העיר הזאת . הלים הזה לף שהוא נעור וריק מכל חכמה ומדע ותבונה לין בקרבו , שהנחה (כי הנלוה בחיק כסילים ינוח) לעלות מספל מלבו על נפי מרומי קרת ולעשות לו שם ותפארת על ידי ספרו הזה , וזלה הדברים לשר כדפים המחבר על פני הספר , ומקומם תרלה ודון ונלון לבו :

ספר שורש החקירה עמוד השחר מן המיוחג הגאון
הגדול החריף המפורסם החקרן הגדול מוה'
שמעון קרומנויא מעיון הנובע מספר הגדול וכו'

הנה עשה לו בוחה שמות כשמות הגדולים לשר בלרץ ויקרל לף עלמו גלון ומלור הגדול , ומי שמע עוד חוללה כוחה ! הכסיל הזה לשר תמיד בחושך הולך יקרל לף עלמו מלור הגדול ! הנגוה הזה לשר לל נודע גם לשכינו הקרוב חלין , יקרל לף עלמו החריף המפורסם ! הלים חדל לישים הזה יקרל לף עלמו גלון ישרלל ! וגם על לד השני מהעלה הזה הדפים שירים וחרוזים על יופי ספרו , והשירים הללה נגד והעתיק משירי הרב המפורסם ר' נפתלי הירץ ווייל לשר שר על הספר רלשית למודים . ויהי כלשר שמע חמ"ו הגלון מוה' יחזקל נר"ו לב"ד דקהלתינו הדברים הללה וישלח לקרוא לף הסכל הזה ויען עלין לחמר השמר לך פן תדפים כדברים הללה על פני ספרך , רק זחת חחוש לך להדפים עליו בוה להלטון עמוד השחר אשר חבר הרר שמעון מקרומנויא , חו אשר חברתי אני הצעיר וכו' . ודברי פי חכם חן . לך הכסיל הזה לל שעה לל דברי החכם לב"ד נר"ו , והוסיף רשעה על רשעתו , כי בתוך ימים לל כבירים נודע בעירנו שהדפים הסכל הזה בתוך הלוחות לשר הודפסו למדינות אונגארן , דברי שבח ופלר על עלמו כהנה וכהנה , ויהללל בהם כמחקת שקר , ולל הטה חוזן לקול תחוינו הב"ד נר"ו וימרה לת פיו , חו עלה עשן בלף חמו, הגלב"ד נר"ו , ויען להדפים מיד בתוך הלוחות הנשארים

הנשארים כדברים הללה (והנני לעתיקם לפניכם פה) ולפרסם
הדבר הזה ברבים / למען ישמעו העברים / ולא יוסיפו הסכלים
לעשות עוד כדבר הזה •

בשבר שקם לחד נער ובער לא חכמה ולא וקנה ים כאן •
הר"ר שמעון קרומנוית / חתן מוהרר ליב תוכנהיים רב
בק"ק פרייסטעטע והעיר פניו והדפים חבור קטן לחד
וקראו עמוד השחר / והדפים על עלמו כאלו הוא לחד
מהגאונים / ובאמת אין לו אפילו סמיכת מוריגו כלל •
כי תיגינו רחוי לסמיכה כלל / והוא בעזות מלא העיז
והדפים על עלמו קוראים חצופים / וכשבר נודע להרב
מב"ד דפס וב"ד בר"ו גערו בו בנויפס / ולמען ידעו כל
הקהלות הקדושות כי החבור נדפס בלתי ידיעת הרב
מב"ד וב"ד / לכן פרסמנו הדבר בדפוס : פרשב תקן לפ"ק •

ועתה לדוני היקרים הנה תנכי שולח בזה הספר עמוד
השחר / ואתם כעוד בעיניכם עטו*) • יהיה
נא כבוד ה' עליכם ואפליכם בידכם יליח כנפש עבדכם
המשקוק לדבריכם ונכסף אל משמעתכם •

צ—בע •

---

*) אף שנזדמנו לומר לפיש עין בקורת על כל ספר חדש אשר יצא לאור / מכל מקום אחר קריאתו בספר הזה ובחינו את שגיונותיו כי רבים המה / ואחרי שמעתנו מפי הכותב הזה / אשר נודע לנו לאיש יקר רוח / משפט האיש המחבר ומעשיהו / שמרנו לפתחו ידינו כלל מן הספר הזה כי חינו כדוי לבקר אחריו וחינו רחוי כי אם לגוזר על כי גלוחיו :

דברי המאספים

לוח המכתבים

שירים

בטל בוקר	י — ל	קנד
לכף מאזנים	ז — פ	רי
על טצבה אשה רעה	א — ה	רכח
על רבנו משה בן מנחם	ב — בן — י	רכה
על ה מסתגף	א — ה	רכ

משלי מוסר

צפרדע מתנפחת	י — ל	רי
הקנה והאלה	דה"ל	ריח
האדמה והברזל הנחושת והזהב	ג — ה	רנג

מכתבים שונים

אמתי השמרוני אל עדת המאמינים		רח
תשובת הגאון מוה' שאול נר"ן		רכב
מודעה	ר' אהרן האללי	רכד
תפלה לרופא	ר' איצק אייכל	רמב
אגרת משלם האשחמועי וין		רמה
אגרת על ענין השטות	ד' אהרן האללי	רמט
תוספת דברים	ר' הירץ וויזל	רכז
תפלה לשופט	ע — פ	רעו
תשובה לר"א האללי	ר' דוד טעאַדאר	רעט
אגרת אל המאמינים	צ — בע	רפה

קורות העתים צד

דברי הימים לארצות יון ר' יוסף בר"ת בר"ן קלה
מחוקי ומשפטי לאצעדעמאן הנ"ל רל

בקורת ספרים חדשים

שירי תפארת א — א כו